

Rasspecifik avelsstrategi (RAS) för Svensk lapphund

Fastställt av SKK 2022-2026

Innehåll

Inledning	4
Generellt om rasen	4
Rasens historia, bakgrund och utveckling	4
Övergripande avelsmål för rasen	5
Rasens population/avelsstruktur (SKK/Avelsdata)	6
Nulägesbeskrivning	6
Populationsstorlek, registreringsiffror	6
Genomsnittlig kullstorlek	7
Inavelstrend (inavelsökning), fördelning parningar	7
Användning av avelsdjur, ålder första valpkull, avkommor per avelsdjur, barnbarn	8
Avelsstruktur - barnbarn	9
Import av hundar från andra länder	10
Mål	10
Kortsiktiga och långsiktiga mål	10
Strategier	11
Prioriteringar och strategier för att nå målen	11
Projektgruppen för inkorsning	12
Hälsa	12
Nulägesbeskrivning	12
Generell beskrivning av helhetsituationen i rasen	12
Förekomst av hälsoproblem, sjukdomar	12
Mindre vanliga hälsoproblem	14
Mål	15
Beskrivning av kortsiktiga och långsiktiga mål	15
Strategier	15
Mentalitet och funktion	17
Nulägesbeskrivning	17
Mentalitet i förhållande till rasstandarden	18
Mål för mentalitet	19
Strategier för att nå målen	19
Exteriör	20
Nulägesbeskrivning	20

Exteriörbedömning.....	20
Exteriöra överdrifter.....	20
Mål	20
Beskrivning av kortsiktiga och långsiktiga mål	20
Strategier	20
Prioriteringar och strategier för att nå målen.....	20
Summering.....	21
Prioritering av viktiga kortsiktiga och långsiktiga mål.....	21
Plan för fortsatt arbete i klubben.....	21
Länkar som underlättar avelsarbetet.....	21
Referenser.....	22
Sjukdomsrapportering.....	22

Inledning

I detta RAS-dokument har SRSL tillsammans med rasens uppfödare och hundägare arbetat fram en avelsplan för nästkommande fem år. Dokumentet har arbetats fram genom medlemsmöten 2020-12-19 och 2021-05-30. En tidsplan för arbetet fram till förankring och medlemmarnas godkännande har presenterats på majmötet och legat ute på SRSLs hemsida sedan maj 2021. Under september 2021 har ytterligare två möten avhållits för att gå igenom det framarbetade RAS-dokumentet. Medlemmarna har sedan haft möjlighet att yttra sig fram till förankringsmötet 2021-10-21, då dokumentet godkändes av medlemmarna och skickades vidare till SLK för vidare fastställande av SKK. Dokumentet följer SKKs mall för rasspecifik avelstrategi. Majoriteten av rasens uppfödare är medlemmar i rasklubben.

Generellt om rasen

Rasen har sitt ursprung som samernas jakt-, vakt- och vallhund. Den är en medelstor, långhårig nordisk spets som återfinns i FCI gruppindelning, grupp 5. (Rasstandarden, SKK)

Rasens historia, bakgrund och utveckling

Svensk lapphund är en tålig, sund, uthållig hund utan överdrifter som är väl anpassad till vårt nordiska klimat. Rasen har sitt ursprung uppe i nordkalotten i nuvarande Sápmi som idag innefattar områden i norra Norge, Sverige, Finland samt nordvästra Ryssland. Rasen väckte tidigt kynologiskt intresse och nordisk spets typ A (lappspets) registrerades redan 1889 i Svenska kennelklubbens (SKK) första stambok.

Ett svensk-finskt forskningsprojekt har visat att rasen har inkorsning av varg (för cirka 500-3000 år sedan). Forskarna spekulerade i att hundar som korsats med varg fick egenskaper som var fördelaktiga och därmed konkurrerade de ut andra hundar. Hundarna kanske blev mer effektiva jakthundar? Samma inkorsning återfinns hos våra kusinraser, finsk lapphund, lapsk vallhund men även hos gråhundar och jämthundar (Klütsch et al. 2010).

Typmässigt har inte rasen förändrats mycket sedan den började stambokföras för cirka 140 år sedan. Storlek, pälsmängd och proportioner är i stort densamma, både i beskrivna standarder samt hundmaterial. Antalet färger har under året begränsats från ett stort antal mer eller mindre fantasifullt beskrivna färger i de första stamböckerna till att sedan 1990 tal innefatta solitt svart och björnbrunt med även godkänt vita tecken på svans, bröst och vita tassar (SKKs rasstandard för svensk lapphund).

Historiskt har den svenska lapphundens mentalitet beskrivits som en vaksam, intelligent enmanshund. Dagens svenska lapphund är anpassad till dagens förväntningar och hundhållning. Rasen är social, tillgänglig och familjekär med en hel del vakt-, jakt- och vallningsinstinkt bevarad. Den är först och främst en aktiv sällskapshund vars ägare aktiverar och tävlar med den i de flesta moderna hundsporter. Rasens allsidighet är ett

av dess signum. Det finns även individer som fortfarande används till dess ursprungliga arbete som jakt- och vallhund.

Dagens population är representerad på tre kontinenter. Majoriteten av populationen finns i Sverige och Norge där de flesta uppfödarna bor. Rasen har sedan senaste RAS ökat i intresse även utanför dessa två länder med flera nya uppfödare. Det beräknas finnas ungefär 1200 svenska lapphundar totalt i hela världen.

Av de ursprungliga 75 founderindivider som skapade den registrerade rasen, finns i dagens population bara motsvarande 5,9 obesläktade founderindivider (Jansson, 2008). Det är svårt att exakt beräkna antalet aktuella founderindivider i och med att Janssons arbete bygger på de hundar som finns i SKKs digitaliserade stambok och det finns möjlighet att även dessa hundar som kallas founderindivider är besläktade, då alla inte har kompletta stamtavlor.

Övergripande avelsmål för rasen

Det övergripande och viktigaste avelsmålet är att bibehålla genetisk variation. Det görs genom ett antal strategier som beskrivs nedan:

- Låg inavelsgrad i enskild kombination

Inavelsgraden bör hållas under 2,25%.

Inavelsgraden för en avelskombination kan kontrolleras på SKK avelsdata (fem generationer) eller Breedarchive för svensk lapphund (upp till tio generationer).

- Låg genomsnittlig inavelsgrad i rasen

Ökningen av den genomsnittliga inavelsgraden beräknad på fem generationer i rasen bör hållas under 1,5%. Utvecklingen går att följa på SKK avelsdata under rubriken inavelstrend.

- Släktskapsgraden bör hållas så låg som möjligt

En hund med högre släktskapsgrad bör paras med en hund med lägre släktskapsgrad så att avkommorna får maximalt 105 i släktskapsgrad.

Avkommans beräknade värde räknas fram genom att addera föräldrarnas värde och dela summan med 2. Släktskapsgrad kan hittas under avel på SRS hemsida.

Genom att använda släktskapsgrad kan individer som är mindre släkt med resten av populationen än genomsnittet identifieras. Dessa individer har släktskapsgrad med ett värde under 100. De är extra viktiga att använda i avel.

- Använda många olika individer i avel

Sträva efter att använda så många olika individer som möjligt i avel.

- Inte överanvända enskilda individer

Det är registreringsförbud efter avelsdjur som fått 25 avkommor. RAS rekommenderar maximalt 16 avkommor. Detta gäller både för hane som tik. På SKK avelsdata går det att se hur många avkommor ett avelsdjur har.

- Senarelägga avelsdebut

Genom att låta ett avelsdjur bli lite äldre innan den används i avel så ökar generationsintervallen. Det är positivt ur perspektivet att avelsdjuret hinner utvärderas både när det gäller hälsa och mentalitet innan den går i avel.

Det är inte alltid möjligt att i varje kombination uppfylla alla delar av strategin. Men det är viktigt att i sitt avelsurval tänka igenom och värdera tilltänkta avelsdjur utifrån strategin.

Rasens population/avelstruktur (SKK/Avelsdata)

Nulägesbeskrivning

Populationsstorlek, registreringssiffror

I Sverige har vi idag en beräknad populationsstorlek på cirka 800 individer (SKK Avelsdata, 2021). Det är ett reellt problem att det föds för få svenska lapphundar. Den delen av populationen som sedan går i avel är ännu mindre då det krävs känd prcd PRA status samt känd HD status för avel. Alla individer som uppfyller de kraven går ändå inte i avel. Det kan vara att ägaren inte är intresserad av avel, att hunden är kastrerad, att hunden inte har lämplig hälsa eller mentalitet. Exempelvis, 2011 registrerades det 64 svenskfödda svenska lapphundar. De har nu hunnit bli 10 år och har sin avelskarriär bakom sig. 15 (23%) av dem har gått i avel. I 73% av kullarna hade minst en hund gått vidare i avel. Eftersom svensk lapphund är en numerärt liten ras behöver fler än drygt 20% av individerna som föds gå vidare i rasen.

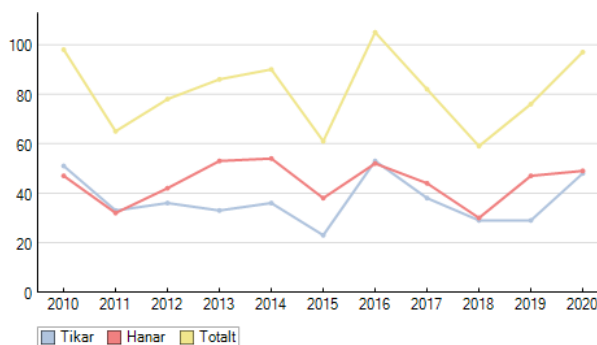

Fig. 1 Antal registrerade i SKK 2010-2020, SKK avelsdata.

Genomsnittlig kullstorlek

Den genomsnittliga kullstorleken har ökat över tid. 90-talet: 4,06, 00-talet: 3,87, 10-talet: 5,53.

Det finns beskrivet i flera vetenskapliga studier ett samband mellan minskad inavelsgrad och ökad kullstorlek. Detta samband ses inte bara i första generation utan kan även påverka avkommorna. Det vill säga inavlade föräldrar kan påverka kullstorleken negativt även om kombinationen har lägre inavelsgrad. Kullstorleken påverkas dels av att färre valpar föds, men även genom att fler valpar föds dödfödda eller dör i ung ålder (Schrack et al. 2017, Gresky, Hamann, Distl. 2005).

Att kullstorleken gick ner under 00-talet kan ses som en effekt av inavelsgraden gick upp kraftigt under 80 och 90 talet. Det är ett positivt tecken att kullstorleken nu går upp, det visar att vi är på rätt väg med vår avel och avelsprioriteringar.

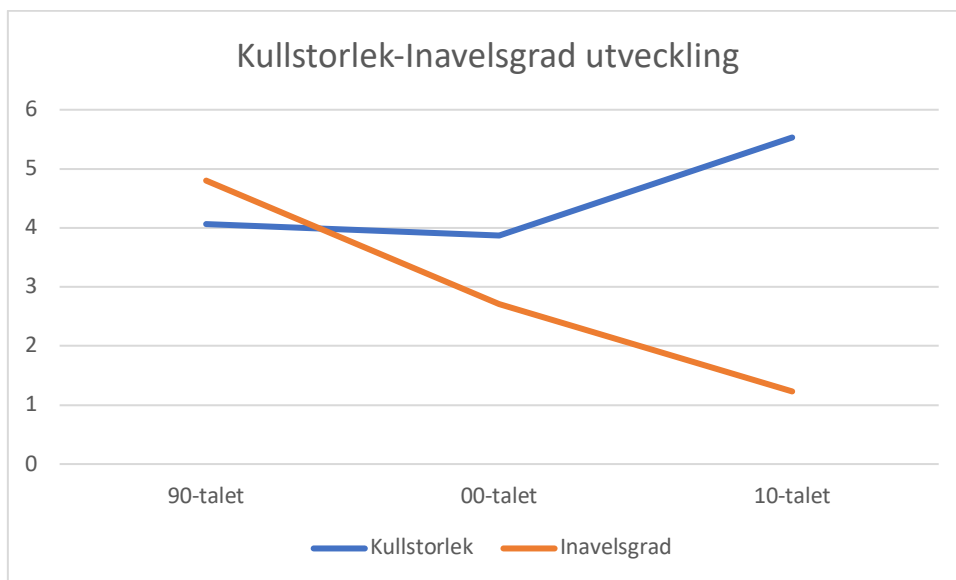

Fig. 2 Kullstorlek-Inavelsgrad 1990-2020, källa: SKK avelsdata.

Inavelstrend (inavelsökning), fördelning parningar

Uppfödarna har medvetet arbetat för att prioritera avelskombinationer med låg inavel. Detta har gett goda resultat.

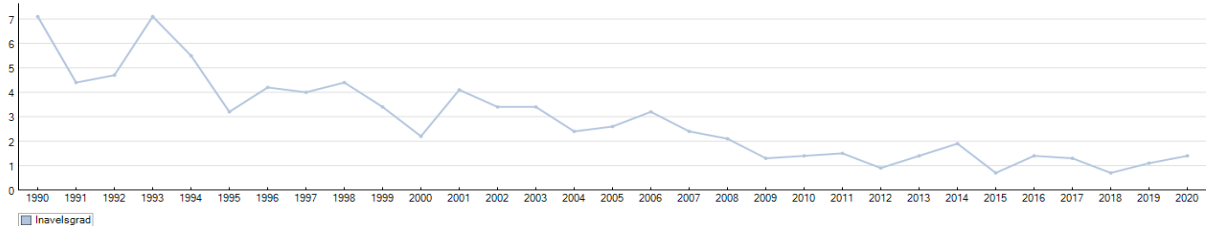

Fig. 3 Inavelsgrad 1990-2020, SKK avelsdata.

Snittinavelsgrad har minskat under tid. 90-talet: 4,8, 00-talet: 2,71, 10-talet: 1,23. Ingen avelskombination har haft högre inavelsgrad än motsvarande kusinparning (6,25%) de senaste 10 åren.

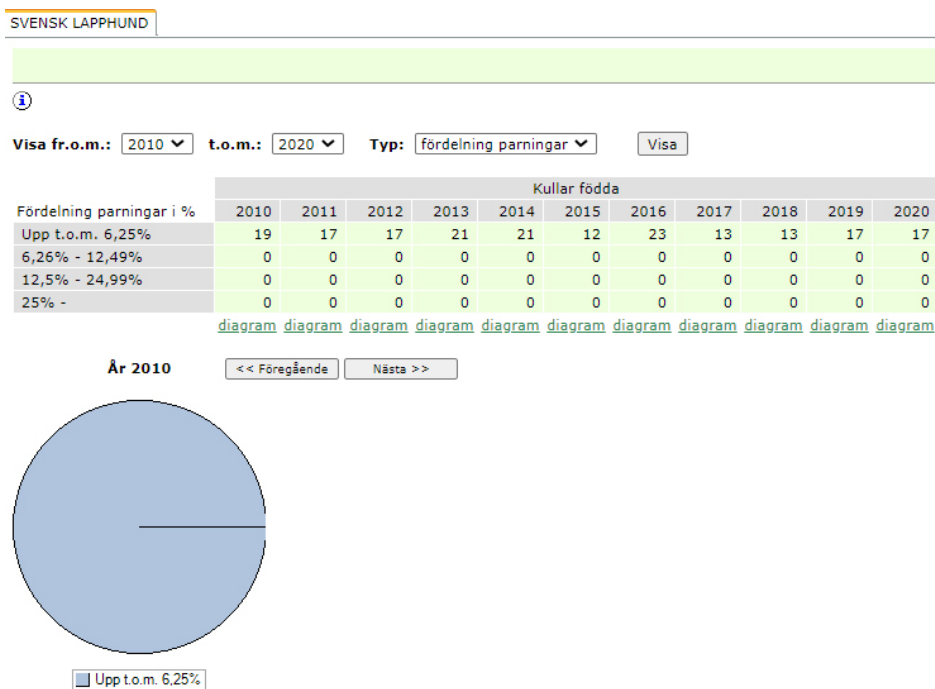

Fig. 4 Fördelning kullar efter inavelsgrad 2010-2020, SKK avelsdata.

Användning av avelsdjur, ålder första valpkull, avkommor per avelsdjur, barnbarn

Ett medvetet arbete för att öka antalet olika individer som använts i avel har gett resultat. Det används i stort sett, varje år lika många hanar som tikar i avel. Mellan 2013 och 2020 användes 136 tikar och 126 hanar. Ålder för första valpkull varierade. Även om majoriteten (63%) har fått sin första kull vid åldern 2-3 år är det många uppfödare som väntat med avelsdebut på sina avelsdjur. 19% var över 7 år, 25% mellan 4 och 6 år (Avelsdata, 2021)

Under perioden 2013-2020 har 56% av alla använda hanar bara fått en kull och 91% av alla hanar har inte fått fler än maximalt 15 avkommor. För tikar är motsvarande siffror, 51% av alla använda tikar har fått en kull och 90% av alla tikar har inte fått fler än maximalt 15 avkommor. (SKK Avelsdata, 2021)

Avelsstruktur - barnbarn

Individerna i nedanstående tabell är födda under 2000-talet och har använts i avel de senaste 20 åren (SKK avelsdata, 2021). Dessa hundar förekommer idag i relativt stor utsträckning i stamtavlorna på dagens population. Hundarna på listan har 30 eller fler barnbarn. Det är viktigt att vissa enskilda individer inte blir allt för vanliga i stamtavlorna, men det är inte görbart att utesluta individer ur avel för att dessa individer finns i deras stamtavla. Det skulle leda till att minska den avelsbara populationen ytterligare och resultera i en genetisk flaskhals med minskad genetisk variation som resultat.

Namn	Antal avkommor	Antal barnbarn
Jambos Elaysa	26	99
Cahppes Vinter	26	84
Cahppes Biella	22	72
Cahppes Odin	21	70
Herding Instinct's Mr Q	16	69
Hoghems Ally	19	62
Härkes Åkkra	15	57
Lappvillans Björne	13	57
Strähles Hera	25	55
Cahppes Åike	22	54
Fazita	22	52
Norrviddens Cavek	17	49
Care Bears Sun Flamenco	11	47
Cahppes Qita	19	45
Charlie	7	40
Lillmusties Goliat	8	40
Cahppes Zelma	16	39
Hemakas Actra	7	39

Cahppes Uddo	18	38
Moscoss Lyra	10	37
Jambos Wizzla	24	37
Cahppes Randi	20	37
A-bos OO-Moncan	17	36
Jambos Pelina	27	36
Renlundens Svarta Ullis	9	36
Herding Instinct's Friija Fantasia	6	36
Herding Instinct's Arko	16	35
Istappens Stina	9	35
Nordanlidens Rocky	13	34
Jambos Iloz	16	34
Lappbergets Nemo	19	34
Norrviddens Tjuorek	11	33
Stråhles Gizza	7	31
Lappbergets Blizza	15	30
Badjelii av Nordanbäck	12	30

Fig. 5 Avelsstruktur barnbarn, SKK avelsdata (2021).

Import av hundar från andra länder

Under de senaste 10 åren har totalt 29 svensk lapphundar importerats. Av dessa kommer 24 från Norge, fyra från Finland samt en från Frankrike.

Mål

Kortsiktiga och långsiktiga mål

Ett kortsiktigt mål är att öka antalet svenska lapphundar som föds. Rasen behöver stadigt hamna över 100 per år. Ett långsiktigt mål är att öka registreringsciffrorna till 150 per år. För att kunna ta väl underbyggda beslut i avelsarbetet behöver rasklubben

undersöka den genetiska variationen i rasen i första hand på populationsnivå. SRSL kommer kartlägga den genetiska variationen på rasen. Inmönstring och inkorsning kan påverka rasens genetiska variation i positiv riktning.

Strategier

Prioriteringar och strategier för att nå målen

- Minska avelshinder för rasen för att på så vis öka antalet individer tillgängliga för avel.

Det kan göras genom att omvärdera hälsoprogram, få färre hundägare att kastrera sina hundar och få fler av de vanliga hundägarna att ta en kull på sin hund.

SRSL skall regelbundet informera och utbilda rasens hundägare och uppfödare så att icke medicinskt berättigad kastration undviks. I samband med att registreringsbevisen skickas ut från SKK bifogas ett brev från rasklubben med information som skall stödja hundägaren i deras beslut att inte kastrera hanhundarna.

En annan uppgift för SRSL är att väcka intresse för avel och regelbundet hålla RAS-möten och utbildningar som främjar aveln och håller kunskapsnivån hög hos rasens uppfödare.

SRSLs avelsråd stöttar både gamla och nya uppfödare. Ett "startkit" med relevant information för helt nya uppfödare finns.

- Identifiera genetisk viktiga individer

Släktskapslistan som beskriver vilka hundar som har vanligare respektive ovanligare härstamning jämfört med resten av populationen uppdateras och publiceras årligen på SRSL hemsida. Med hjälp av den kan uppfödare få hjälp att välja individer i avel som har ovanligare härstamning.

SRSL har startat under 2021 en pilotstudie för att kartlägga den genetiska variationen på rasen. De individer som har valts ut representerar ett tvärsnitt av rasen idag. Urvalskriterier har omfattat hundars individuella släktförhållanden, ålder samt vilka linjer de tillhör. Det finns även möjlighet för enskilda djurägare att själva genvariationstesta individer för att ta reda på, på individnivå, den genetiska variationen i respektive individ.

- Tillföra genetisk variation

Två vägar finns för att tillföra genetisk variation i rasen. Det finns möjlighet att inmönstra individer och projektgruppen för inkorsning arbetar med en strategi för att genomföra inkorsning av annan ras under kontrollerade former. Genom att inmönstra

individer och/eller inkorsning tillförs genetisk variation i rasen under förutsättning att dessa individer sedan går vidare i avel.

Projektgruppen för inkorsning

Projektgruppen arbetar med att ta fram en strategi för inkorsning av annan ras/raser för att öka den genetiska variationen i rasen. Projektgruppen har som första steg genvariationstestat ett 50 tal svenska lapphundar för att få mer information om hur den genetiska variationen ser ut i rasen idag. Resultatet av den molekylärgenetiska undersökningen kommer både fungera som en nulägeskontroll och en nollpunkt för att kunna jämföra den genetiska variationen i rasen efter inkorsning. Graden av genetisk variation kommer bestämma den fortsatta inkorsningsstrategi. Projektgruppens skapande var ett årsmötesbeslut 2018 och SRS� styrelse tillsätter projektgruppen. Projektgruppen tar fram underlag för beslut som sedan tas av SRS� och skickas vidare för vidare beslut via SLK till SKK.

Hälsa

I arbetet med RAS har SRS� inhämtat statistik från SKK avelsdata, försäkringsbolag, hälsoenkäter och sjukdomsrapportering.

Nulägesbeskrivning

Generell beskrivning av helhetssituationen i rasen

Rasen är som helhet en frisk ras med få rasbundna defekter.

Förekomst av hälsoproblem, sjukdomar

Höftledsdysplasi (HD)

Höftledsdysplasi är en tillväxtrubbning som innebär ökad risk för pålagringar. Den graderas utifrån utseende på skål och kula och dess passform.

Under åren 2010-2020 har SKK registrerat 535 höftledsresultat. Majoriteten (92,3%) av dessa har HD A, B och C. (SKK Avelsdata)

HD resultat	2010-2015	2016-2020	2010-2020
HD A	115	99	214
HD B	86	75	161
HD C	55	65	120
HD D	20	12	32
HD E	5	2	7
Totalt:	281	253	534

Fig. 6 Höftledsdysplasi (HD) 2010-2020, SKK Avelsdata.

Resultat från tidigare hälsoenkät (SLK 2012-2013) och aktuell försäkringsstatistik (Agria Breedprofile) visar att kliniska problem från höfter är mycket ovanligt på svensk lapphund. Rasen är ansluten till SKK hälsoprogram för höfter och det krävs känd status innan avel för att avkomman skall kunna registreras. Status bör utvärderas senast till nästa revidering om hälsoprogram ska vara kvar.

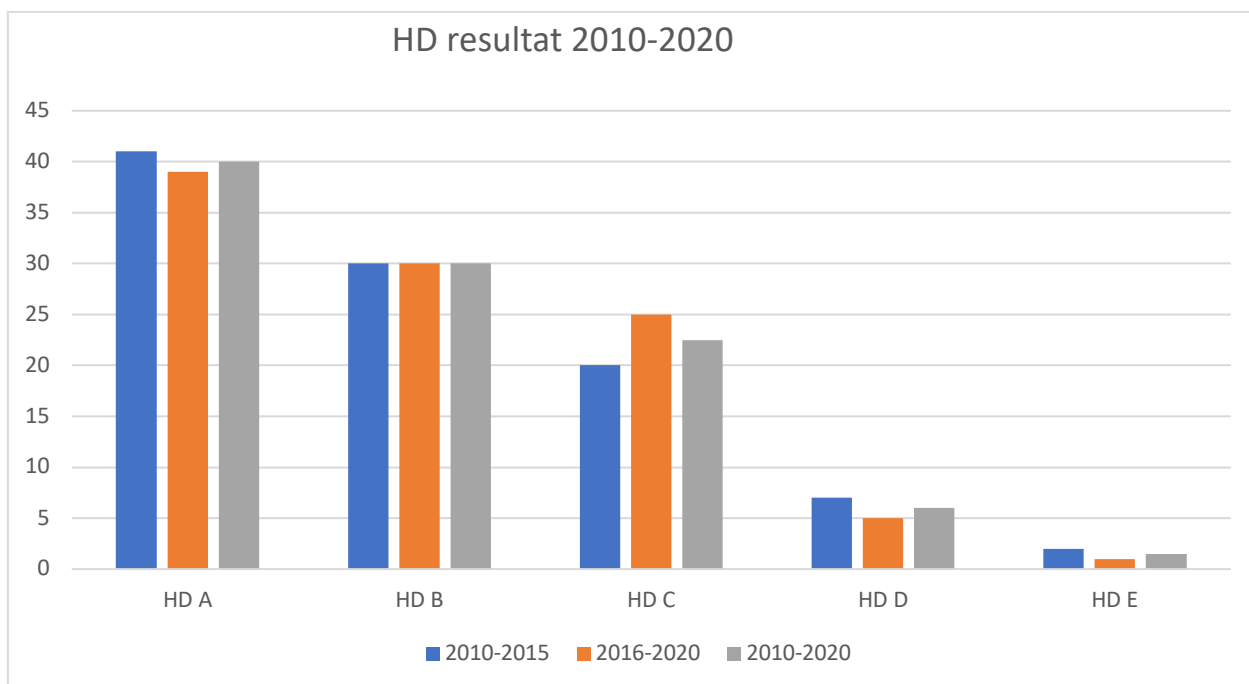

Fig. 7 Höftledsresultat 2010-2020 utveckling över tid, SKK avelsdata.

Prcd PRA

Prcd PRA står för Progressiv retinal atrofi och är en ögonsjukdom som kan leda till blindhet då näthinnan bryts ner. Det är en ärftlig sjukdom som det finns gentest för. Det föds inte längre några hundar med prcd PRA i rasen. Sedan 2008 finns ett hälsoprogram som stipulerar att föräldradjuren måste ha känd genetisk status innan avel.

Juvenil Muskelatrofi JNM

Hösten 2021 ansökte SRSL via SLK till SKK att få lämna hälsoprogrammet. Detta då det inte har fötts några sjuka individer på 30 år och behovet för hälsoprogrammet därmed är eliminerat.

Cancer

Cancer är ett samlingsnamn för många olika sjukdomar som alla orsakas av onormal celledelning. Den elakartade (maligna) canceren kännetecknas av att cancercellerna växer in i andra vävnader och sprider sig. Enligt försäkringsstatistik finns en viss överrepresentation av olika typer av tumörer och nybildningar jämfört med snittrasen (Agrida breedprofile) Familjär förekomst har setts i rasen, så ärftlighet kan inte uteslutas. (Hälsoenkäter och inrapportering till SLK/SRSL).

Mindre vanliga hälsoproblem

Nedanstående hälsoproblem/sjukdomar är inte vanligt förekommande på rasen men enstaka fall har rapporterats in de senaste 10 åren med familjär förekomst. I en numerärt liten ras som svensk lapphund är det extra viktigt att ha koll på att ärftliga sjukdomar/tillstånd inte börjar öka och det är därför som vi väljer att lista dem nedan. Det är viktigt att SRSL får kännedom om även dessa diagnoser drabbar någon av våra svenska lapphundar.

Addisons sjukdom

Den vanligaste orsaken hos hund att utveckla Addisons sjukdom är immunmedierad. Hundens eget immunförsvar angriper och bryter ner hundens binjuror där kortisol tillverkningen sker. Hunden kan bli livshotande sjuk och sjukdomen kräver livslång medicinsk behandling.

Under de senaste 10 åren har två fall av Addison sjukdom rapporterats in. Det är en sjukdom där symtom kan vara ospecifik och därför finns risk att sjukdomen underdiagnosticeras. Sjukdomen är inte vanlig men har under åren förekommit sporadiskt. En viss familjär förekomst har gått att se vilket gör att ärftlighet hos svensk lapphund inte kan uteslutas.

Armbågssdysplasi (ED)

Armbågssdysplasi är ett samlingsnamn för olika tillväxtrubbning i hundens armbågar som ger pålagringar i hundens armbågsled. Graderingen sker efter storleken på pålagringarna.

Det är inget krav inför avel att röntga armbågarna. Historiskt har få svenska lapphundar fått sina armbågar röntgade. De senaste fem åren ses en tydlig ökning av antalet röntgade. Merparten av samtliga svenska lapphundar som har röntgats är utan anmärkning. De senaste fem åren har fyra bedömts ha grad 3 på armbågarna vilket måste ses som ett trendbrott. Underlaget är för litet för att dra några slutsatser.

Grad	2010-2015	2016-2020	2010-2020
Ua	58	101	159
1	2	3	5
2			
3		4	4
Totalt rtg	60	108	164

Fig. 8 Armbågssdysplasi (ED) 2010-2020, SKK avelsdata.

Epilepsi

Epilepsi är olika typer av återkommande kramper där ingen annan primär sjukdom som orsakar kramperna har diagnosticerats.

Under de senaste 10 åren har tre fall av epilepsi rapporterats in. Epilepsi är en sjukdom som sporadiskt förekommer på rasen. Familjär förekomst har setts, så ärftlighet kan inte uteslutas. (Hälsoenkäter och inrapportering till SLK/SRSL)

Mål

Beskrivning av kortsiktiga och långsiktiga mål

Det långsiktiga målet är att svensk lapphund ska fortsätta vara en frisk ras som drabbas av få sjukdomar.

Ingen av de beskrivna sjukdomarna/defekterna är i dagsläget stora problem i rasen men behöver ändå beaktas i fortsatt avel. Det är viktigt att kartlägga den ohälsa som förekommer i rasen. Detta för att lära oss mer om frekvens, möjlig arvsång och förebyggande så att färre svenska lapphundar drabbas av ohälsa. SRSL uppmanar hundägare att rapportera in sjukdomar.

Strategier

Prcd PRA

Genom att följa SKK registreringsbestämmelser som kräver känd genetisk prcd PRA status innan avel samt att anlagsbärare endast kan paras med partner som inte bär på sjukdomsanlaget (normal/ hereditärt fri) föds inte längre svenska lapphundar med prcd PRA. Majoriteten av de svenskuppfödda hundarna gentestas för prcd PRA via uppfödaren redan som små valpar vilket innebär att kravet på känd genetiskt prcd PRA status innan avel inte medför en reduktion av antalet tillgängliga hundar för avel. Uppfödarna uppmanas att gentesta valpar innan leverans. Om görligt skall kombinationer där båda individerna är prcd PRA fria undvikas.

Uttrycket hereditärt fri innebär att en hund genom sina DNA-testade och friförklarade anfäder själv kan anses vara fri från det aktuella sjukdomsanlaget. Efter beslut från SKKs avelskommitté har det antal generationer i vilka en hund kan påföras beteckningen hereditärt fri begränsats till tre. I praktiken betyder det att om någon av de testade släktingarna till hunden, på mammans eller pappans sida, ligger längre än tre generationer bak i härstamningen måste det aktuella avelsdjuret, eller valpkullen, DNA-testas på nytt för att säkerställa att de inte bär på anlag för den aktuella sjukdomen (SKK)

Övriga sjukdomar

För övriga förekommande sjukdomar saknas kunskap om vilka gener som är involverade. Det gör att strategier inför avel blir mer komplexa och måste vägas mot det viktigaste avelsmålet i vår ras, den genetiska variationen. Genom att bibehålla genetisk variation i rasen minskar också risken att vissa defekt/sjukdomsanlag förekommer i hög frekvens.

Höfter och armbågar

Inte använda avelsdjur som själva är behäftade med måttlig till grav dysplasi/pålagring (Höfter: Grad D, E. Armbågar: Grad II, III). Avelsdjur som har lindrig dysplasi (Höfter: C. Armbågar: I) kan användas i avel om partner är Ua (Höfter: A, B. Armbågar: Ua). Hund med kliniska problem oavsett gradering får inte användas i avel.

Addison

Inte använda avelsdjur som själva har addison. Använda syskon, föräldrar eller avkommor till hund som fått konstaterat addisons sjukdom med försiktighet. Det innebär att det är positivt att vänta med avelsdebut tills hunden blivit äldre, inte använda hunden upprepade gånger i avel utan utvärdering av avkommorna och vara extra noggrann vid val av partner så att inga fall av addison finns på nära håll hos den tilltänkta partnern. Med nära håll menas: föräldrar, syskon, avkommor, mor och farföräldrar.

Epilepsi

Inte använda avelsdjur som själva har epilepsi. Använda syskon, föräldrar eller avkommor till hund som fått epilepsi med försiktighet. Det innebär att det är positivt att vänta med avelsdebut tills hunden blivit äldre, inte använda hunden upprepade gånger i avel utan utvärdering av avkommorna och vara extra noggrann vid val av partner så att inga fall av epilepsi finns på nära håll hos den tilltänkta partnern. Med nära håll menas: föräldrar, syskon, avkommor, mor och farföräldrar.

Cancer

Rasklubben behöver kartlägga vilka typer av cancer som förekommer, om det finns familjär förekomst för flera olika cancertyper, vid vilken ålder, sjukdomen debuterar.

Inte använda avelsdjur som själva har cancer. Använda syskon, föräldrar eller avkommor till hund som fått malign cancer med försiktighet. Det innebär att det är positivt att vänta med avelsdebut tills hunden blivit äldre, inte använda hunden upprepade gånger i avel utan utvärdering av avkommorna och vara extra noggrann vid val av partner så att inga fall av malign cancer finns på nära håll hos den tilltänkta partnern. Med nära håll menas: föräldrar, syskon, avkommor, mor och farföräldrar.

Mentalitet och funktion

Svensk lapphund beskrivs i rasstandaren enligt följande:

”Lapphunden är en gammal nordisk ras ursprungligen använd av samerna som gårds-, jakt- och vallhund. Den är en utomordentligt tillgänglig och arbetsvillig hund. Dess egenskaper gör den mycket användbar inom renskötseln. Numera är rasen främst en allsidig sällskapshund som lämpar sig för många typer av hundsport och aktiviteter” samt ”Lapphunden är läraktig, uthållig och tålig och den har en päls som ger gott skydd mot väder och vind. Rasen skall vara livlig, uppmärksam, vänlig och tillgiven.”

Standarden beskriver väl rasens funktion. Den är en aktiv sällskapshund och många tävlar med den i de flesta av dagens hundsportsgrenar från lägsta till högsta klass. Det finns inga rasspecifika officiella vallprov och inte heller några jaktprov där rasen får delta förutom viltspår. Rasens huvudsakliga funktion är som aktiv sällskapshund.

I RAS från 2013, baserat på de hundar som genomgått MH (13 % av populationen född 2001-2011) beskrivs svensk lapphund såsom sociala, nyfikna och modiga med liten aggressivitet.

Nulägesbeskrivning

Av de svenska lapphundar som är födda i Sverige 2010-2020 har 26 startat och 25 genomfört MH (2,9 %). Vidare har 98 hundar startat och 93 genomfört BPH (10,8 %). Totalt har 13,8 % av hundarna mentalbeskrivits under denna tidsperiod. En tydlig övergång från att använda sig av MH till BPH kan ses. Detta i enlighet med SKKs rekommendationer då icke bruksraser ska använda BPH som beskrivningsform istället för MH. Utförlig information om MH och BPH resultaten återfinns på SKKs avelsdata.

Den övergripande bilden av rasen, utifrån de BPH beskrivna hundarna visar på en tämligen trygg hund utan påtagliga rädsreaktioner. De är relativt glada i främmande människor tillika relativt lekfulla. Rasen är ganska nyfiken, och uppvisar inte mycket osäkerhet eller aggressivitet/hotfullhet. Det kan också konstateras att de deltagande hundarna i hög grad leker själva och inte ber förare/testledare om hjälp.

Beteendevariationen i rasen är låg gällande rädsror, men större när det gäller socialitet/hälsning, lekintresse samt nyfikenhet och utforskande. Med få undantag beskrivs rasen som en hund med god positiv attityd och bra energi.

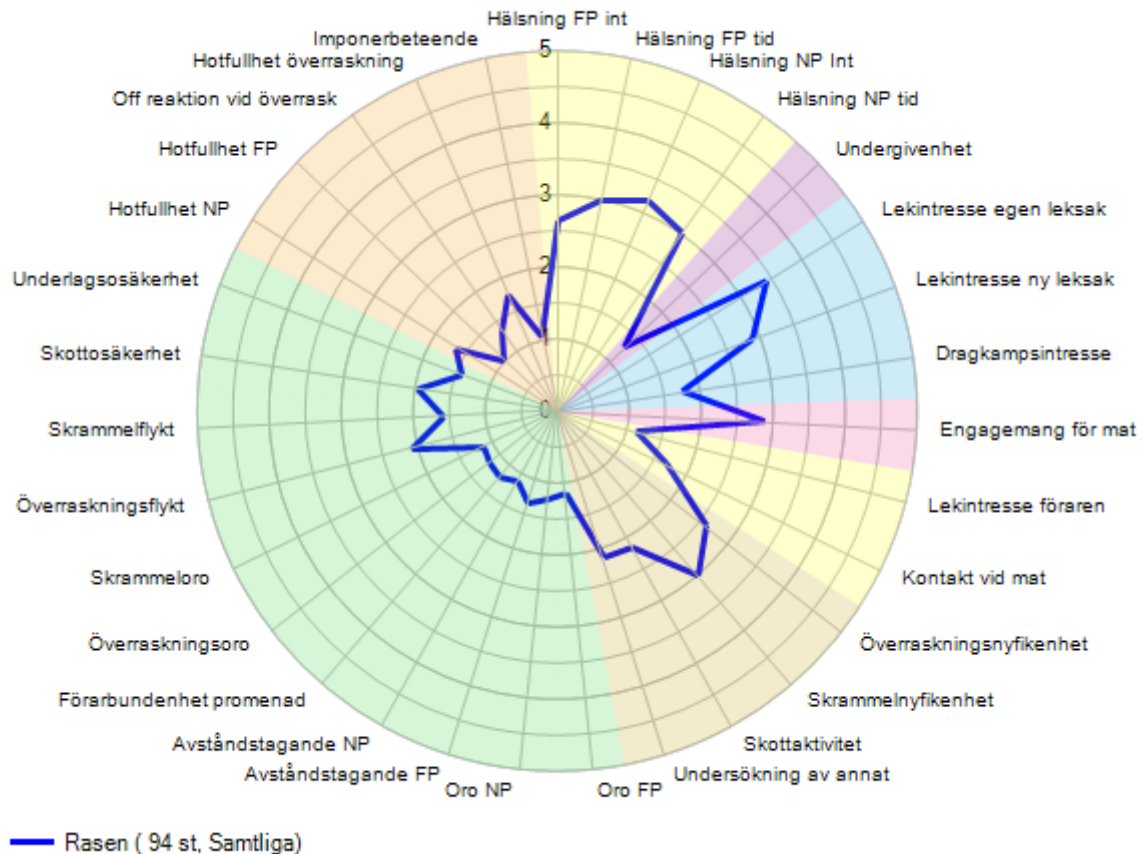

Fig. 9 Spindeldiagram som beskriver rasens mentalitet, SKK avelsdata.

Mentalitet i förhållande till rasstandard

Antalet mentalbeskrivna hundar i rasen är fortfarande för litet för att ge en säker bild av rasen som helhet. Ca 85 % av de nu levande hundarna i rasen är ej mentalbeskrivna. De beskrivna hundarnas sammanfattande bild stämmer förhållandevis väl med texten i rasstandard.

Eftersom rasen är numerärt liten blir avelsarbetet för att bibehålla en god mentalitet extra viktigt. Genom att öka andelen mentalbeskrivna hundar fås ett objektiva verktyg som hjälper uppfödarna i deras avelsarbete och avelsutvärderingar.

Mål för mentalitet

- Mentalbeskriva minst 15 % av antalet födda hundar årligen
- Rasen skall vara frimodig, nyfiken och snabbt avreagera rädslor.
- Önskvärt att minst ett av föräldradjuren i varje parningskombination ska vara mentalbeskriven före parning

Strategier för att nå målen

- Via klubbens kommunikationskanaler såsom hemsida, tidning och sociala medier – uppmana medlemmarna till att mentalbeskriva sina hundar.
- Uppmärksamma de hundar som beskrivs på rasklubbens facebook sida.
- Synliggöra när föräldrarna är mentalbeskrivna i valpannonsen på hemsidan.
- Individer med svårigheter att avreagera eller individer med ljudrädsla skall med försiktighet användas i avel, och då alltid tillsammans med individ som inte uppvisar samma typ av reaktionsmönster.
- Genom medlemsmöten visa hur BPH-resultaten i avelsdata kan tolkas, samt hur avelsdatas funktioner kan ge uppfödarna en möjlighet att få ut information om avelsdjur och ta fram kulldiagram.
- Underlätta för medlemmar och uppfödare att få sina hundar beskrivna genom att i den mån det går, boka egna "BPH-dagar" med olika BPH-arrangörer i Sverige.

Exteriör

Den svenska lapphunden har sitt ursprung som en naturhund väl anpassad till det karga klimat och hårda arbete som dennes ursprungliga arbete som renvallare kräver. Viktigt är att bibehålla rasens funktionella exteriör utan överdrifter. Dit hör päls som varken får bli för lång eller mjuk, en lång bröstkorg som skyddar de inre organen och normala vinklar som ger hunden ett väl avmätt, effektivt steg. Den är byggd som en travare med längre linjer (rektangulär) och rör sig med ett vägvinnande steg.

Nulägesbeskrivning

Exteriörbedömning

Den svenska lapphunden har generellt en hög exteriör standard. Majoriteten av de utställda hundarna av rasen får kvalitetsbedömning excellent eller very good.

Det finns få individer som har allvarligare exteriöra avvikelser. (SKK hunddata, kritiker från officiella hundutställningar i Sverige)

Exteriöra överdrifter

Svensk lapphund är en ras utan exteriöra överdrifter.

Mål

Beskrivning av kortsiktiga och långsiktiga mål

Både när det gäller kortsiktigt och långsiktigt mål är det viktigt att rasens ursprungliga, funktionella exteriör bibehålls. Det innebär att pälsen inte får bli för ymnig och att de rätta rektangulära proportionerna samt ett vägvinnande effektivt steg skall beaktas.

Strategier

Prioriteringar och strategier för att nå målen

Svensk lapphund ställs i hög utsträckning ut. Rasklubben väcker intresset för utställningar genom att arrangera aktiviteter riktat mot utställning som ringträning, utställningar och årspriser. Rasklubben utbildar också medlemmar inom exteriör och bedömning.

Summering

Prioritering av viktiga kortsiktiga och långsiktiga mål

För svensk lapphund är bibehållande av genetisk variation tillsammans med rastypisk mentalitet och hälsa det primära avelsmålet. Hela vårt avelsarbete utgår från dessa tre viktiga punkter där bibehållande av genetisk variation är det viktigaste mest prioriterade avelsmålet. RAS sammanfattar hur det målet uppnås både kortsiktigt och långsiktigt.

Plan för fortsatt arbete i klubben

SRSL har utsett avelsråd som stöttar uppfödare och blivande uppfödare i deras avelsarbete både teoretiskt som praktiskt. På hemsidan och rasklubbens facebookside publiceras löpande uppdaterad information som riktar sig till uppfödare och hanhundsägare. Minst en gång per år inbjuds till RAS-möte där avelsarbetet diskuteras ur olika aspekter. Valpförmedlingen följer SKKs registreringsbestämmelser, utöver det redovisas varje kulls beräknade släktskapsvärde och inavelsgrad samt föräldrarnas officiella hälsoreultat och om de är BPH-/MH-beskrivna. En projektgrupp arbetar med att ta fram ett förslag på en inkorsningsplan för att främja den genetiska variationen i rasen. RAS uppdateras var femte år. Hälsoläget samlas löpande in genom rapportering och hälsoenkäter. Utvärdering av aveln utifrån RAS sker årligen. Inför en uppdatering av RAS är SRSLs medlemmar delaktiga i arbetet.

Länkar som underlättar avelsarbetet

Svenska rasklubben för Svensk lapphund www.srsl.se

Svenska kennelklubben. www.skk.se

SKK hunddata <http://hundar.skk.se/hunddata>

NKK Dogweb www.dogweb.no

FKK Koiranet <https://jalostus.kennelliitto.fi>

SKK avelsdata <http://hundar.skk.se/avelldata>

Svenska jordbruksverket www.sjv.se

Breedarchive Svensk lapphund www.swedishlapphund.breedarchive.com

Referenser

Gresky C, Hamann H, Distl O. Einfluss von Inzucht auf die Wurfgrösse und den Anteil tot geborener Welpen beim Dackel [Influence of inbreeding on litter size and the proportion of stillborn puppies in dachshunds]. 2005 In Berl Munch Tierarztl Wochenschr.

Jansson M, Utvärdering av datorprogrammen SPARKS och PM2000 för bevarandegenetisk uppföljning av hundavel – en fallstudie av svensk lapphund, 2008

CFC. Klütsch, EH. Seppälä, T. Fall, M. Uhlen, Å. Hedhammar, H. Lohi, P. Savolainen: Regional occurrence, high frequency but low diversity of mitochondrial DNA haplogroup d1 suggests a recent dog-wolf hybridization in Scandinavia. 2011 In Anim Genet.

J. Schrack, G. Dolf, I.M. Reichler, C. Schelling: Factors influencing litter size and puppy losses in the Entlebucher Mountain dog. 2017 In Theriogenology

SKK Avelsdata, hämtat maj-aug 2021

Rasstandard för Svensk lapphund, Svenska kennelklubben (SKK), 2011

Agria breedprofile

Sjukdomsrapportering

Sjukdomsrapportering görs genom att man skickar ett e-mail till rasklubben (sekr@srsi.se) och uppger vilken hund och diagnos som det gäller. Enbart uppfödare eller ägaren kan rapportera in.